

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хоорондын
Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр соёрхон батлах
тухай хуулийн төслийн талаар

1. Ерөнхий агуулга, зохицуулах харилцаа, зарчмын шинжтэй зохицуулалт:

Хуулийн төсөл нь 1 зүйлтэй бөгөөд тус зүйлд Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хооронд 2025 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдөр байгуулсан “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон батлахаар тусгасан.

Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хооронд байгуулсан энэхүү “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр” нь Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.2 дахь заалтад Улсын Их Хурал заавал соёрхон батлахаар заасан “гадаад улс, олон улсын байгууллага, гадаад улсын болон олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас авах зээлийн ерөнхий нөхцөлийн талаархи олон улсын гэрээ”-нд хамаарна.

2. Тухайн харилцааг урьд нь хууль, эрх зүйн бусад актаар зохицуулж ирсэн байдал:

Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хооронд 2025 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдөр байгуулсан “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийг соёрхон батлах харилцаа тул тус харилцааг урьд нь хууль, эрх зүйн актаар зохицуулаагүй болно.

3. Хуулийн төслийг боловсруулахтай холбогдуулан хууль санаачлагчаас авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ:

Салбарын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагуудаас төсөл хэрэгжүүлэх хүсэлтийг ирүүлснийг Азийн хөгжлийн банканд уламжлан, тус банктай хамтран Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөрийн төслийг боловсруулж, Монгол Улсын Засгийн газрын 2025 оны 08 дугаар сарын 27-ны өдрийн хуралдааны 14 дүгээр тэмдэглэл, Улсын Их Хурлын Эдийн засгийн байнгын хорооны 2025 оны 10 дугаар сарын 07-ны өдрийн хуралдааны, Улсын Их Хурлын Төсвийн болон Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны 2025 оны 10 дугаар сарын 08-ны өдрийн хамтарсан хуралдааны санал, дүгнэлт, Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2025 оны 10 дугаар сарын 16-ны өдрийн 103 дугаар захирамжийг тус тус үндэслэн Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хоорондын Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөрт Сангийн сайд Б.Жавхлан 2025 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдөр гарын үсэг зурсан.

4. Гадаад орны туршлага, бусад судалгаа, шинжилгээний тайлангийн дүгнэлт:

Уг хуулийн төсөлд тусгасан Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хоорондын Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөрийн эх үүсвэрээр хүн бүрд чанартай боловсрол эзэмших эрх тэгш боломж бүрдүүлэх, эрүүл мэндийн чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлж,

үр дүнтэй тогтолцоог хөгжүүлэх, гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлыг дээшлүүлж, үндэсний болон орон нутгийн гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх чадавхыг бэхжүүлэх зорилтуудын хүрээнд дараах 4 төслийг санхүүжүүлнэ. Үүнд:

1.Аймгуудын эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг сайжруулах, эрчимжүүлэх төсөл;

2.Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар хүртээмжийг сайжруулах төсөл - 2 дахь нэмэлт санхүүжилт;

3.Монгол Улсын ажиллах хүчний ур чадварыг хөгжүүлэх төсөл;

4.Монгол Улсын гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх чадавхыг бэхжүүлэх төсөл.

Төслүүдийн үр нөлөөний дүн шинжилгээ, холбогдох судалгааг хийсэн болно.

---oOo---

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хоорондын
Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр соёрхон батлах
тухай хуулийн төслийн талаар

Зохицуулахаар тусгасан харилцааны агуулга, зохицуулалтыг хэрхэн ойлгох тухай:

Хуулийн төсөл 1 зүйлтэй бөгөөд Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хооронд 2025 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдөр байгуулсан “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон батлахаар тусгасан.

Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк хооронд байгуулсан энэхүү “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр” нь Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.2 дахь заалтад Улсын Их Хурал заавал соёрхон батлахаар заасан “гадаад улс, олон улсын байгууллага, гадаад улсын болон олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас авах зээлийн ерөнхий нөхцөлийн талаархи олон улсын гэрээ”-нд хамаарна. /Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөрийн танилцуулга, хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх төслүүдтэй холбогдуулан хийсэн тандан судалгааг хавсаргав/.

---oOo---

Монгол Улс болон Азийн хөгжлийн банк
хоорондын Санхүүжилтийн ерөнхий
хөтөлбөрийн тухай

1. “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийн шаардлага

Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.2 дахь заалтад “гадаад улс, олон улсын байгууллага, гадаад улсын болон олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас авах зээлийн ерөнхий нөхцөлийн талаархи олон улсын гэрээ”-г заавал Монгол Улсын Их Хурал соёрхон батлахаар заасны дагуу Засгийн газрын гадаад зээлийн хэлэлцээрүүдийг Улсын Их Хурлаар соёрхон батлуулдаг.

Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан хүн бүрд чанартай боловсрол эзэмших эрх тэгш боломж бүрдүүлэх, эрүүл мэндийн чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, үр дүнтэй тогтолцоог хөгжүүлэх, гамшгаас сэргийлэх үндэсний болон орон нутгийн чадавхыг бэхжүүлж, гамшигт тэсвэртэй дэд бүтцийг бий болгох зорилтуудын хүрээнд 4 төслийг тодорхойлж, Азийн хөгжлийн банк (цаашид “АХБ” гэх)-ны санхүүжилтийг баталгаажуулахаар “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийн төслийг хамтран боловсруулж, зохих журмын дагуу зөвшилцөж, байгуулаад байна.

“Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-т багтсан төслүүдийн хүрээнд АХБ-аас нийт 475.0 сая ам.долларын эх үүсвэрийг хуваарилж байгаа бөгөөд үүнээс 243.8 сая ам.долларын зээлийн эх үүсвэр нь хөнгөлөлттэй эх үүсвэр байна.

АХБ-ны хөнгөлөлттэй эх үүсвэр нь тогтмол 2 хувийн хүүтэй, 25 жилийн хугацаатай, эхний 5 жилд үндсэн төлбөрөөс чөлөөлөгдөх нөхцөлтэй. Харин энгийн нөхцөлтэй эх үүсвэр нь хөвөгч СОФР¹ хүү дээр 0.6 хувийн нэмэгдэлтэй, 0.15 хувийн хөрөнгө нөөцлөн баталгаажуулсны шимтгэлтэй бөгөөд 25 жилийн хугацаатай үүнээс үндсэн төлбөрөөс чөлөөлөгдөх хугацаа нь 5 жилтэй тэнцэж байна.

Цаашлаад “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийг Улсын Их Хурлаар соёрхон батлуулснаар Монгол Улс хөтөлбөрийн эх үүсвэрийг заавал авч ашиглах, зээл хүсэх үүрэг хүлээхгүй бөгөөд энэ нь зээлийн гэрээ биш юм. Харин хөтөлбөрийг Улсын Их Хурлаар соёрхон баталсан тохиолдолд АХБ-ны зүгээс санхүүжилтийн эх үүсвэрийг манай улсад хадгалж, “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийн хавсралтад заасан төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зээлийн хэлэлцээрийг байгуулж ажиллах боломжтой.

2. “Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийн хүрээнд хэрэгжүүлэх төслүүдийн тухай

“Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөр”-ийн хүрээнд дараах төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.
Үүнд:

¹ Secured Overnight Financing Rate /SOFR/

№	Төслийн нэр	Төсөл хэрэгжүүлэх шаардлага	Төслийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Зээлийн дүн (сая ам.доллар)
1	Аймгуудын эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг сайжруулах, эрчимжүүлэх төсөл	Монгол Улсын нийт нас баралтын 68% нь эмнэлгийн орчноос гадуур тохиолдож байгаа бөгөөд энэхүү нас баралтын түвшин нь хөдөө орон нутагт 79% байгаа нь олон улсын жишгээс хамаагүй өндөр байгаагаар холбоотойгоор орон нутгийн иргэдийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг яаралтай хүртээмжтэй болгох шаардлага үүсээд байна.	Төслийн зорилго нь улсын хэмжээнд яаралтай болон эрчимт эмчилгээний дэд бүтцийг өргөжүүлэн шинэчлэх, түргэн тусламжийн автомашиныг сайжруулах, стандартчилсан протокол нэвтрүүлэх замаар таван жилийн хугацаанд урьдчилан сэргийлэх боломжтой нас баралтыг бууруулахад оршино. Төслийг амжилттай хэрэгжүүлснээр хот, хөдөөгийн ялгааг арилгаж, Монгол Улсын эрүүл мэндийн тогтолцоог бэхжүүлнэ. Энэ хүрээнд дараах ажлуудыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна. Үүнд: 1.Аймгийн 17 нэгдсэн эмнэлгүүдэд яаралтай тусламж болон эрчимт эмчилгээний тасаг, мөн мээ заслын ерөөний барилга, өргөтгөл болон шинэчлэл хийх; 2.Хөдөөгийн нэгдсэн 6 эмнэлэг болон төв зам, хилийн боомтын ойролцоо байрлах зарим сумын эрүүл мэндийн төвүүдийг үр ашигтай дэд бүтэц, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангаж яаралтай тусламжийн үйлчилгээг сайжруулна; 3.Тоног төхөөрөмжөөр тонологдсон түргэн тусламжийн автомашин, явуулын эмнэлгээр хангаж, одоо ашиглагдаж буйг шинэчилнэ; 4.Хавдрын эрт илрүүлэг болон эрчимт эмчилгээний тасгуудыг сайжруулахын зэрэгцээ хими эмчилгээ, туяа эмчилгээ, дархлаа эмчилгээ болон бай эмчилгээний аргуудыг нэвтрүүлнэ; 5.Улсын хэмжээнд яаралтай тусламжийн протокол болон эрчимт эмчилгээний үйлчилгээний стандартыг тогтооно.	225.0
2	Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар хүртээмжийг сайжруулах төсөл - 2 дахь нэмэлт санхүүжилт	Статистик тооцооллоор ирэх онуудад хүүхдийн тоо 2030 он хүртэл 14.4 хувиар өсөж, 88 мянга орчмоор нэмэгдэх төлөвтэй байна. Үүний улмаас нийт сургуулийн гуравны хоёр нь 2 болон түүнээс дээш ээлжээр хичээллэх эрсдэл бий. Иймд 2026 оноос эхлэн тус хэрэгцээг хангах бэлтгэл ажлыг хийх шаардлагатай бөгөөд нийтдээ 108 сургууль, 95	Төслийн гол зорилго нь 2026 оноос эхлэн нийт 32 сургууль, 9 цэцэрлэг шинээр барьж, сургалтын анги дүүргэлтийг бууруулж, хүүхэд, залуучуудын суралцах орчны хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд оршино. Ингэснээр хот, хөдөөгийн боловсролын ялгааг багасгах, ерөнхий боловсролын чанарыг сайжруулах боломж бүрдэнэ. Төслийн хүрээнд барилга угсралт, хөрөнгө оруулалтыг үе шаттай зохицуулснаар улсын төсвийн ачааллыг нэмэгдүүлэхгүйгээр боловсролын дэд бүтцийг бэхжүүлнэ.	130.0

3	Монгол Улсын ажиллах хүчний чадварыг хөгжүүлэх төсөл	Мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллага болон дээд боловсролын чанарыг хөдөлмөрийн зах зээлийн хэрэгцээнд нийцүүлэх чиглэлд онцгой анхаарах шаардлагатай байна. Мөн эдийн засгийг солонгоруулан ажиллах хүчний ур чадварыг сайжруулах замаар ногоон болон дижитал шилжилтийн шинэ боломжуудыг ашиглах чадвартай ажиллах хүчийг бэлтгэх нэн шаардлага тулгараад байна.	цэцэрлэг шинээр барих хэрэгцээ байна.	Төсөл нь хөдөө аж ахуйн салбар дахь хүний нөөцийн ур чадварыг хөгжүүлж, ухаалаг технологи, инновацыг нэвтрүүлэх мэргэжлийн болон техникийн боловсролын төрөлжсөн жишиг сургалтын тогтолцоог хөгжүүлэх зорилготой бөгөөд дараах зорилтын дагуу хэрэгжүүлнэ. Үүнд: 1.Төрийн өмчийн мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагыг түшиглэн хөдөө аж ахуйн төрөлжсөн, жишиг сургуулийг байгуулах; 2.Хөдөө аж ахуйн ажиллах хүчнийг бэлтгэх, давтан сургах сургалтын хөтөлбөрт ухаалаг технологи, инновацыг тусгаж шинэчлэх, салбар дундын чадавхыг бэхжүүлэх.	20.0
4	Монгол Улсын гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх чадавхыг бэхжүүлэх төсөл	Монгол орны нутаг дэвсгэрт үер, зуд, салхи шуурга, ой, хээрийн түймэр зэрэг байгалийн аюулын давтамж уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр нэмэгдэхээс гадна олон улсын хөл хориотой хүн, малын гоц халдварт өвчний шинэ төрлийн аюулууд тохиолдож улс орны нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд сөргөөр нөлөөлж байна. Сүүлийн арван жилд тохиолдсон аюулт үзэгдэл, осол өмнөх 10 жилийн дунджаас 32 хувиар, нэн ялангуяа уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр ус, цаг агаарын гаралтай аюулт үзэгдлийн давтамж 2.9 дахин нэмэгдсэн тул эдгээр гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх, сэргийлэх арга хэмжээг авах шаардлагатай байна.	Монгол орны нутаг дэвсгэрт үер, зуд, салхи шуурга, ой, хээрийн түймэр зэрэг байгалийн аюулын давтамж уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр нэмэгдэхээс гадна олон улсын хөл хориотой хүн, малын гоц халдварт өвчний шинэ төрлийн аюулууд тохиолдож улс орны нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд сөргөөр нөлөөлж байна. Сүүлийн арван жилд тохиолдсон аюулт үзэгдэл, осол өмнөх 10 жилийн дунджаас 32 хувиар, нэн ялангуяа уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр ус, цаг агаарын гаралтай аюулт үзэгдлийн давтамж 2.9 дахин нэмэгдсэн тул эдгээр гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх, сэргийлэх арга хэмжээг авах шаардлагатай байна.	Онцгой байдлын байгууллагын гал түймэр, гамшигтай тэмцэх, эрэн хайх, аврах, хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох чадавхыг сайжруулах, гамшгаас хамгаалах үйл ажиллагаанд төрийн байгууллага, хувийн хэвшил, иргэдийн оролцоог хангах нөхцөлийг бүрдүүлж, гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх үндэсний чадавхыг бэхжүүлэх зорилгын хүрээнд дараах 3 зорилтыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд: 1.Гал түймэртэй тэмцэх техник, тоног төхөөрөмжийг үндэсний стандартын шаардлагад хүргэн нэмэгдүүлж, олон улсын стандартад нийцсэн техник хэрэгсэл нэвтрүүлж онцгой байдлын байгууллагын гал түймэртэй тэмцэх чадавхыг сайжруулж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ; 2.Эрэн хайх, аврах, хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох ажиллагаанд ашиглах техник хэрэгсэл, тусгай зориулалтын техник, тоног төхөөрөмжийн хангалтыг стандартын шаардлагад хүргэн нэмэгдүүлж, онцгой байдлын байгууллагын эрэн хайх, аврах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох ажиллагааны чадавхыг сайжруулна; 3.Орон нутгийн удирдлага, гамшгаас хамгаалах албад, мэргэжлийн анги, иргэд, сайн дурын хэсгүүдийг сургаж бэлтгэн, шаардлагатай хөдөлмөр хамгааллын хувцас, багаж хэрэгслээр хангаж, олон нийтийн гамшгаас хамгаалах чадавхыг сайжруулна.	100.0

3.Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлтэй нийцсэн байдал

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.4 дэх заалтад зааснаар Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдэл нь тухайн жилийн оны үнээр тооцсон дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 60 хувиас хэтрэхгүй байхаар хуульчлагдсан. Эдийн засаг 2026-2028 оны хооронд харгалзан 5.7 хувь, 6.3 хувь, 6.5 хувиар тус тус өсөж, Монгол Улсын 2026 оны төсөв, 2027-2028 оны төсвийн төсөөлөлд тусгагдсан гадаад зээлийн хөрөнгийг авч ашиглах тохиолдолд нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын өрийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 2026 онд 43.8 хувь, 2027-2028 онуудад 42 орчим хувьтай байхаар тооцоологдсон. Ингэснээр дунд хугацаанд Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан Засгийн газрын өрийн тухай төсвийн тусгай шаардлага болон дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдлийн хязгаарыг хангахаар байна.

---oOo---